

ΨΕΝ: „ΑΓΡΙΟΠΑΓΙΑ”

ΤΟΥ κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Ο καθαρά διασημικός συμβολισμός του Ψεν, ντυμένος με άραιο ποιητικό ροζο από τον μεγάλο Νορβηγό συγγραφέα, είναι άσυμβιβαστος νομίζω με την ημενεία νατουραλιστική. Τα σύμβολα του Ψεν, αν τα βλέ-

παιξω, ξελίπαι. Ο γέρω Έκταλ τσαλακωτάσε κάτω από τα σερβάντα πόδια του και τα γερωνικά του σάβια την προέκταση τρώς το παρελθόν του γιού του Γιάλμαρ κι η Χέντβιχ, στο παθιασμένο, ξεμυτισμένο στήσιμό της το δέσιμο του ήρωα με το «τάρας» και το γ κ ρ ε μίζόμενο «δστερα». Η Γκίνα ζούσε μοιραία και μικρονοικοκυριστικά ζωής της κοντά στον άντρα που εμφανίστηκε γυμνός από ένα έσωτερικό περιουσιασμό, πιδ πιδ σαν ένας λογός ψευτοσυνηκαρμένος από τα ψευτοπλάνα του που καμώνεται τον σπουδαίο, ενώ στο βάθος είναι ένας τύπος πολύ πιδ πολύπλοκος, πιδ γ κ ρ ε ι από τον άφελή έσαυό του και τον πιστεύει και δέ σάνει όμως να κάνει τίποτα, παρὰ γκρεμίζεται μια μέρα μέσα στο ρέμμα της άδυναμίας του. Ο γιδς Βέρλε παρουνισιάστηκε κι αυτός άρρωστημένος, ενώ ο πλοδαρός και σκόρπιος

πιδ έλασαν άλλοτελα. Κι όμως μόνο όταν υπάρχουν αυτά μπορούν να βοηθήσουν και τ άλλα. Για τη μελαγχολία του Γιάλμαρ γίνεται λόγος στην εξέλιξη της δράσης κι όμως ούτε αυτό δεν προσέχτηκε, όπως δα, από άλλη μεριά, μιλάνε για τα λίγα μαλλιά του γέρω Έκταλ, ενώ αυτός παρουσιάζεται με περρούκα πλουσιώτατη. Παντού η τάση να δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα με διάφορα εφέ, τις περισσότερες φορές εξώπετα κι άσπρηχτα (το παθιασμένο της Έντβιχ, το πλαστό σαν μουστηριακό του νέου Βέρλε κ. ά.), κι όχι να στηθεί η παράσταση με τα δίδόμενα του συγγραφέα, με βάση και ξεκίνημα το έργο.

Αν αυτό δέ θελήσει η δέν μπορεί να το προσέξει κάποτε ο κ. Κούιν, δέν θα μπορεί πια κανείς να τον λογοποιάζει παρὰ σαν μια από κείνες τις άτυχες περιστάσεις του Έλληνικού Θεάτρου, που δέν συζητιούνται η συζητούνται μόνο κατά συνήκη. Και η προχειρότητα είναι άσυμφορητή στους νέους όπως και σε οργανισμούς σαν το θέατρο της Μαρίας Κοτοπούλη. Ένας Ψεν δέν ανεβάζεται μέσα σε δεκαπέντε μέρες.

Από τους ήθοποιους ο Μυράτ, ο Παπάς, η Χαλκούση, η Ρίτα Μυράτ, η Λώρη, ο Ζερβός, έξω από τις γενικές παρατηρήσεις που αναφέραμε παραπάνω, μπορούν να σταθούν μέσα στα πλαίσια που έφτιασε ο σκηνοθέτης. Άλλά ο Γιαννίδης άτύχησε. Ο ρόλος του δέν ήταν από κείνους που, όπως δυστυχώς έμαθα με να λέμε, του ταιριάζει. Αυτό όμως δέν ήταν καθόλου λόγος να μη του άνασθεθεί. Ένας πραγματικός ήθοποιός, ένας ήθοποιός σαν τον Γιαννίδη, έπρεπε να τον βγάλει πέρα μ' έπιτυχία. Άλλά ο σκηνοθέτης του δέν μπόρεσε να τον βοηθήσει. Κ' είναι κρίμα, γιατί έτσι εκείνοι—κι είναι πολλοί στην Έλλάδα—που πιστεύουν ότι ο ήθοποιός πρέπει να παίζει κατά την ιδιοσυγκρασία του και το δικό του το καλοήπι, θα το παρουν σαν έπιχειρήμα, όπως έγινε κι άλλοτε, όταν άλλος διαλεχτός ήθοποιός, ο Παπάς, βγήκε να παίξει θέατρο κατά παρόμοιο τρόπο (Μάκβεθ). Ο Γιαννίδης, έξω από την παρανόηση του ρόλου του, που αναφέραμε, ήταν τραγός, σπασμωδικός, χωρίς φόρμα και χωρίς ρυθμό. Ο ρόλος αυτός τον εξέθεσε, αν και βέβαια δέ μπορεί να κλονίσει ποτέ την άγάπη μας και την εκτίμησή μας προς τον άληθινό καλλιτέγη Γιαννίδη, έναν από τους λίγους, τους πιδ ξεχωριστούς. Από τους άλλους ήθοποιούς εκείνος που έ-

Ο κ. Γ. Γιαννίδης στο ρόλο του «Κριστιν» στο έργο του Μπερντέττι που επαναλαμβάνεται στο Βασιλικό θέατρο την άρχόμενη εβδομάδα.

λεις μέσα στην καθημερινή φροντίδα της ζωής, χάνουν το βάθος τους και η γίνονται ανάξιες ετέλειες που δέ μπορούν να στηρίξουν το έργο, η οδηγούν σε παρερμηνείες του, θεληματικές η άβέλητες.

Ο νατουραλισμός στο θέατρο, σ' έποχή που είχε δύναμη αυτός ο ίδιος και σ' έποχή κοντινότερη με τον Ψεν, προσπάθησε να αντανακλάει τον ποιητή με την αισθητική έκφραση του καιρού του. Και το κατάφερε με τέτοιον τρόπο που κατόντησε, λίγο-πολύ, παράδοση για την ημενεία του ήμενικού έργου. Μά τώρα ο νατουραλισμός έχει ξεφτίσει και ξεπεραστεί. Δέν είναι σέ θείη—παρὰ σέ περιπτώσεις εξαιρετικού ίσως σκηνοθετικού ταλέντου—να στηρίζει κι αυτή την ίδια την παράδοση. Έπειτα η θεατρική έκφραση στην έποχή μας πλάθει μορφές στερεότερες και αόσθητερα σχεδιασμένες που νομίζω ότι και στο έργο του Ψεν δέν ταίριαζαν περισσότερο.

Στην παράσταση της «Άγριοπαγίας» από το θέατρο Μαρίας Κοτοπούλη δέν είδαμε καθόλου να καταρογράφεται η έσωτερική γραμμή του έργου και να παρασταίνονται άνάγλυφα οι ιδέες του συγγραφέα και τα σύμβολά του. Άνθρωπάκια που αναθεώντουν και ζούσαν μιά ταπεινή ζωή, έξωτερικά και χωρίς περιεχόμενο τέτοιο που να δώσουν άφορμή να συναρμολογηθεί η ιδέα του ποιητή. Έτσι, και η παράδοση δέ μπόρεσε να πληρωθεί και οι παρερμηνείες

σαν τύπος ο κατέρας Βέρλε, ούτε την ύπόστασή του δέν μπορούσε να δικαιολογήσει. Οι φωνές, τα κλάματα και οι σπασμωδικές κινήσεις—τόσο σπαταριστές στο χαρακτήρα τον έσωτερικό του ήμενικού έργου—μπέρδευαν τα πραγματικά στις τελευταίες πράξεις κι' έθιμιζαν την άγλαγωγία της πρώτης, που κάνανε οι άσυμμάζευτοι εκείνοι μουστικοσύμβουλοι. Παντού έβλεπες το έξωτερικό άντικρισμα του έργου από τον σκηνοθέτη, που με κάθε νέα του εμφάνιση, δυστυχώς, μάς απογοητεύει και περισσότερο. Από τα κατεβασμένα στήθια της Γκίνας, που με τόσο άμύ ρεαλισμό φτιάχνει και τα μουστάκια με τις περρούκες των μουσικοσύμβουλων και το κοντό, χαραχτηριστικό με ξεσηκωμένο άλλοτελα από τη ζωή κι' όχι φορμαρισμένο σέ σκηνικό, φουστάνι της σημαίας μιάς ψυχής και ενός πνεύματος μέσα στην παράσταση,

χώρισε και γι' αυτό ίσως ένόχλησε περισσότερο την πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχωριστό πιδ τους άλλους και με ύφος παράταιρο.

Δέν νομίζω πώς μπορεί να γίνει λόγος για το σκηνικό, που ήταν δυο έσωτερικά άφελώς ξεσηκωμένα από τη ζωή, χωρίς καμιά προσωπική συμμετοχή του τεχνίτη που τα σχεδίασε, γυμνάτα γωνίες και φορτωμένα με περιττά καθέκαστα. Όσο για τη μετάφραση, νομίζω πως κι' αυτή, μ' όλο που προέρχεται από λογοτέχνη σαν το Βάσο Δασκαλάκη, ήταν άδούλευτη και χωρίς πλαστική, άδυναμία που φανιότανε περισσότερο, παίζοντας οι ήθοιοι και τονίζοντας την, όπως έκαναν.

Παραπάνω μου ξεφύγε και δέ μίλησα για κάποια τάση να δοθεί ο Ψεν με ύφος άλέγρο, που κι' εδώ ξεμύτισε έκοδηλη, μά τώρα δέν μπορεί ν' άναπτυχθώ σ' αυτό κι' ούτε το βρίσκω έντελώς άπαράτητο. Μιά παρανόηση κι' αυτή, μέσα στις τόσες άλλες.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

Για την παράστασή του ΟΨην στο Βασιλικό, η στήλη αυτή θ' άσχοληθεί στο έρχόμενο φύλλο.

Η μεσοφωνός Έλένη Νικολαΐδη τοκτικό μέλος της Κρατικής Όπερας της Βιέννης, στο ρόλο της «Κάρμεν». (Βλέπε στην 11η σελίδα σχετικό σημείωμα).